

Приложение к образовательной программе
основного общего образования

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Бурятская литература

учебный предмет

7

класс

Норбоева О.Т.

учитель

высшая, 29

категория, стаж

2015 - 2016 учебный год

Гаршаг

1. Тайлбари бэшэг
2. Нуралсалай сэдэбүүдэй түсэб
3. Сэдэбүүдэй гаршаг
4. Нурагшадай мэдэсэ шадабариин эрилтэнүүд
5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд
6. Хэрэглэгдэхэ литература
7. Хабсаргалта

1. Тайлбари бэшэг

1089 дугаар 2004 оной мартын 5-най Һуралсалай министерствын захиралта дээрэ үндэһэлжэ зохоогдоһон, творческоор хэрэглэхэ гэхэн удхатайгаар байгуулагдаһан туршалгын программа баримталан, 7 -дохи класста ажалай туршалгын программа С.А. Ошорова, С.С. Балданова «Буряад литература» ном- хрестомати (хоёр хубитай) хэрэглэгдэжэ зохоогдобо.

Арадай аман зохеол аман үгын, уран һайханай литература бэшэмэл үгын искусство, тиимэһээ уран зохеол зохооходоо уран хурса, шэмэг удхатай үгэ гол түлэб аргануудай нэгэн болоно.

Нүгөө талаһаа, уран зохеол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидарал г.м. тухай зохоогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохеолой, уран һайханай литературы үндэһэн боложо хэрэглэгдэдэг. Уран зохеолшо бодото байдал дээрэ үндэһэлжэ, тэрэниие һажаажа, ухаан бодолойнгоо хүсөөр, һанаагаараа тэрэниие уран гое болгожо, ном соогоо уран һайханаар, гоеор зохоогдоһон байдал бии болгодог, энэ байдалынь үнэн бодото байдалда адлирхуу байдаг гэжэ һурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран һайханай литература гү, али уран зохеол шудалан үзэлгын гол зорилгонууд гэбэл:

- уран һайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидаралда тусхай һуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран һайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадынгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгынтусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохеол уншаха дуратай болгохо, гое һайханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые һургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ һургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- һурагшад уран һайханай зохеол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ һураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран һайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажамидаралда туһатайгаар ойлгожо абахын тула литературы теоридо онсо анхаралаа хандуулан, һурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Уран һайханай литературые үгын искусство гэжэ шэнжэлэн үзэлгэ, текстнүүдэй удха зүбөөр гаргажа һургалга.

Энэ программа баазова теоретико-литературна ойлгосонууд дээрэ үндэһэлжэ, тэдэниие гол принцип болгон байгуулагдаа. 7 - дохи класста һурагшадтай урда жэлнүүдтэ ойлгожо абаһан мэдэсэ, шадабари бүридхэжэ ябталагдана ба һурагшадые историко-литературна курс үзэлгэдэ бэлэдхэнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, 7 –дохи класста литература үзэлгын нэгэ шата дүүрэжэ, нүгөө шатада оролгын бэлэдхэл эхилнэ.

Арадай аман зохеолнуудгүйгөөр литературы асуудалнууд, илангаяа уран һайханай ёһо заншал, литературна хүгжэлтын, ментальна ёһо заншалууд г.м. хүсэд һайнаар ойлгогдохогүй. Гэхэтэй хамта уран һайханай литература хадаа арадай аман зохеолой үргэлжэлэл гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Туд программа бэелүүлхэдээ, ойлгожо абаһан мэдэсыень шалгахадаа коммуникативно-творческо ажалнуудые үнгэргэхэ: творческо(зохеон байгуулгын) мастерской, практикum, даабари, шэлэжэ абаһан зохеолоо бээ даагаад анализ хэлгэ, дүн гаргалгын уншагшадтай конференци г.м.

Бэелүүлхэ болзор ба шата – 2015/2016 һуралсалай он, 7 класс

2.Һуралсалай-тематическа түсэб

№	Темэнүүд	Үгтэһэн саг	Хэшээлэй янза		Шалгалтын онол арганууд
			теори	практика	
	Зохёолой гол нюур- абари зан- дүрэ.				
1	Оршол				
2	Үльгэр	1	1		
3	Айдуурай мэргэн (үльгэр)	5	3	1	1
4	Һургаалай зохёол	1	1		

5	Ринчен Номтоев. Аршаанай дуһал	5	3	1	1
6	«Балжан Хатан» тухай туужа домог	4	3	1	
7	Вандан Юмсунов. «Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан»	4	3	1	
	Үргэлжэлһэн зохёол болон гол нюур тухай ойлгосо.				
1	Рассказ. Туужа. Юмор болон сатира..	2	1	1	
2	Х.Н. Намсараев «Олзуурхуу Ондорёон» (рассказ)	1	1		
3	Ж.Т. Тумунов «Талын бүргэд» (рассказ)	3	1	2	
4	Б.Н. Ябжанов «Хэрмэш» (рассказ)	3	2	1	
5	В.Ж. Тулаев «Эсэгээ хүлээлгэ» (туужа)	5	3	1	1
6	Ц.Н. Номтоев «Шагжын хула» (рассказ)	4	3	1	
7	Ч.Ц. Цыдендамбаев «Түрэл нютагһаа холо» (романһаа хэһэгүүд).	7	4	2	1
8	А.Л. Ангархаев «Алтан» (туужаһаа хэһэгүүд)	7	4	2	1
9	Ш.Д. Байминов «Жамбал баатар» (туужалһан шүлэглэл)	2	1	1	
	Уянгын зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо				
1	Н.Г. Дамдинов «Шэнхинээтэ наһад»	1	1		
2	Д.А.Улзытуев «Хабартаа», «Хабарай эхиндэ ханха зайдан»	1	1		
3	Л.Д. Тапхаев «Зүүн Саяан», «Үбэлэй үдэшэ»	1	1		
4	Б.Н. Жанчипов «Буряднай» (дуун)	1	1		
5	Г.Ж. Раднаева «Наран сэсэг», «Ургы сэсэгби», «Хүгшэн эжыдээ»	1	1		
6	Д.Ш. Доржогутабай «Хара хүнэй-дура һэшхэл»	1	1		
7	М.Р. Чойбонов «Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал», «Зула бадарна»	1	1		
	Зүжэгэй зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо				
1	Б.-М.П. Пурбуев «Талын басаган»	6	5	1	
	Хамта	70	35	27	8

3. Нуралсалай сэдэбүүдэй гаршаг

1. Оршол
2. Үльгэр
3. Айдуурай мэргэн (үльгэр)
4. Нургаалай зохёол
5. Р. Номтоев «Аршаанай дуһал»
6. «Балжан Хатан тухай туужа домог»
7. В. Юмсунов «Эрдэмтэ соохор моритой Эрилтэй хаан»
8. Рассказ. Туужа. Юмор ба сатира.
9. Х. Намсараев «Олзуурхуу Ондрёон» (рассказ)
10. Ж. Тумунов «Талын бүргэд» (рассказ)
11. Б. Ябжанов «Хэрмэшэ» (рассказ)
12. В. Тулаев «Эсэгээ хүлээлгэ» (туужа)
13. Ц. Номтоев «Шагжын хула» (рассказ)
14. Ч. Цыдендамбаев «Түрэл нютагһаа холо» (романһаа хэһэгүүд)
15. А. Ангархаев «Алтан» (туужаһаа хэһэгүүд)
16. Ш. Байминов «Жамбал баатар» (туужалһан шүлэглэл)
17. Н. Дамдинов «Шэнхинээтэ наһад» (шүлэг)
18. Д. Улзытуев «Хабартаа», «Хабарай эхиндэ ханха зайдан»
19. Л. Тапхаев «Зүүн Саяан», «Үбэлэй үдэшэ»
20. Б. Жанчипов «Буряднай» (дуун)
21. Г. Раднаева «Ургы сэсэгби», «Наран сэсэг», «Хүгшэн эжыдээ»
22. Д. Доржогутабай «Хара хүнэй-дура һэшхэл»
23. М. Чойбонов «Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал», «Зула бадарна»
24. Б.-М. Пурбуев «Талын басаган»

Гаршаг

8. Тайлбари бэшэг
9. Нуралсалай сэдэбүүдэй түсэб
10. Сэдэбүүдэй гаршаг
11. Нурагшадай мэдэсэ шадабариин эрилтэнүүд
12. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд
13. Хэрэглэгдэхэ литература
14. Хабсаргалта

4. Нурагшад мэдээ, шадбарид табигдах гол эрилтэнүүд

Нурагшад гол түлэб иимэ юумэнүүдые мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохеолойноо автор тухай, номой нэрэй удха тайлбарилга;
- уран зохеолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохеолнуудай текстнүүдые;
- шудалан үзэжэ байһан зохеолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохеол сохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэһээ гадна , тэдэнэй хоорондох харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;
- уран зохеол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзанууд, зохеолой темэ, идей, гол удха, уран зохеолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзануудые, хэлэнэй зураглан тодорхойлохо арга хэрэгсэлнүүдые;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохеолой хэһэгүүдые;
- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г.м.

Нурагшад гол түлэб иимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зураглан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юумэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагание, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохеолой идейнэ болоод уран найханай талыг харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниень хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орео түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшад зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө ханамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зэхелээр гү, али хэдэн зохеолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохеолго, тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- литературы асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа;
- бээе даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али ханамжа бэшэжэ;
- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. Буряад хэлэ, литература заалгын зарим асуудалнууд болон ерээдүйн хараа бодолнууд. – У-Ү, 2008
2. Буряад нургуулиин программа. Буряад литература 5-11 классууд. У-Ү, 2009
3. Б.Б.Батоев. Уран зохеолнууды 5-11 классуудта зааха тухай. У-Ү, 2002
4. Х. Дармаева. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
5. О.Б.Бадмаева. Мүнөө үеын хэшээл, 2010 он
6. С.А. Ошорова, С.С. Балданова. Буряад литература 7 класс, 1-хуби, 2-хуби.

6. Нурагшадай хэрэглэхэ литература:

1. Л.Д.Тапхаев. Угай түүхэ. 1984
2. М.Ж.Самбуев. Зуун дуун.1990
3. Алтан гадаһан.

Нуралсалай сэдбүүдэй календарна түсэб

№	Үзэхэ хубинууд болон сэдбүүд	Үгтэһэн саг	Тэрэнэй тоодо			Нураг шадай өөһэ дөө хэхэ хүдэлмэ ридэ багсаам жалжа үгтэһэн саг	Үнгэр гэгдэхэ үдэр
			хэшээл нүүд	Практическа ажал нууд	шалгалтын ажал нууд		
	Зохёолой гол нюур-абари зан-дүрэ						
1.	Оршол						
2.	Үльгэр	1	1				02.09
3.	Айдуурай мэргэн	5	3	1	1		08.09-24.09
4.	Нургаалай зохёол	1	1				25.09
5.	Р. Номтоев. Аршаанай дунгал	5	3	1	1		28.09-12.10
6.	Балжан хатан тухай туужа домог	4	3	1			17.10-26.10
7.	В. Юмсунов. Эрдэмтэ соохор моритой Эрилтэй хаан	4	3			1	31.10-16.11
	Үргэлжэлһэн зохёол болон гол нюур тухай ойлгосо						
1.	Рассказ. Туужа. Юмор ба сатира.	2	1			1	21.11-23.11
2.	Х. Намсараев. Олзуурхуу Ондрёон	1	1				28.11
3.	Ж. Тумунов. Талын бүргэд	3	1	1		1	30.11-07.12
4.	Б. Ябжанов. Хэрмэшэ	3	2	1			12.12-19.12
5.	В. Тулаев. Эсэгээ хүлээлгэ	5	3	1	1		21.12-16.01
6.	Ц. Номтоев. Шагжын хула	4	3	1			18.01-30.01
7.	Ч. Цыдендамбаев. Түрэл нютагһаа холо	7	3	2	1	1	01.02-22.02
8.	А. Ангархаев. Алтан	7	4	2		1	27.02-19.03
9.	Ш. Байминов. Жамбал баатар	2	1	1			21.03-26.03
	Уянгын зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо						
1.	Н. Дамдинов. Шэнхинээтэ нарһад	1	1				04.04
2.	Д. Улзытуев. Хабартаа. Хабарай эхиндэ ханха зайдан.	1	1				09.04
3.	Л. Тапхаев. Зүүн Саяан. Үбэлэй үдэшэ.	1	1				11.04

4.	Б. Жанчипов. Буряаднай	1	1				16.04
5.	Г. Раднаева. Ургы сэсэгби. Наран сэсэг. Хүгшэн эжыдээ.	1	1				18.04
6.	Д. Доржогутабай. Хара хүнэй- дура һэшхэл	1	1				23.04
7.	М. Чойбонов. Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал. Зула бадарна.	1	1				25.04
	Зүжэгэй зохёолой гол нюур тухай ойлгосо						
1.	Б.-М. Пурбуев. Талын басаган.	6	5	1			30.04- 25.05
	Хамта:	70	45	16	4	5	